AVRUPA BİRLİĞİ
SİYASİ BİR CÜCE, ASKERİ BİR SOLUCAN MI?
Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası ile Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası Oluşturma Süreçlerinin Tarihsel Gelişimi
Barış Özdal
Bursa: Dora Yayıncılık, 2013, 396 sayfa, ISBN: 9786054485987.

Eser, Doç. Dr. Barış Özdal tarafından 2004 yılında savunduğu doktora tez çalışmasının bir devamı niteliğinde yazılmıştır. Yazar, tezi savunduğu zamana yönelik konu ile ilgili literatürdeki boşluğa dikkat çekerek, akademik hayatta kişi için doktora tez konusunun adeta 'ikinci soyadı' gibi önem taşıdığını ve konudan kopmanın mümkün olmadığını belirtmektedir. Buradan hareketle konu ile ilgili uzun yıllardır çalışan Özdal, güncellediği çalışmasını yayımlamıştır.

Beş bölüm olarak kaleme alınan kitapta, ilk bölümde egemenlik kavramı tarihsel bir süreçte değerlendirilerek, egemenlik türlerinin Avrupa'da ve Türkiye'de hukuki ve siyasi tanımlamaları yapılmıştır. Avrupa'da, 'Güvenlik, Savunma ve Dış Politika' oluşturma süreçlerinin tarihsel gelişimi siyasi tarih içerisinde zirveler ve raporlarla ele alınmış; daha sonra sistem içinde ortak bir dış politika ile ortak güvenlik ve savunma politikasının gelişimi antlaşmalar ve yetkili organlar ile açıklanmıştır. Son iki bölümde ise AB'nin Balkanlar politikasının bölgeye yansıması ise AB'nin bölgede aldığı rol açısından incelenmiştir. Son bölümde, kitabın ana konusunu oluşturan Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası açısından Türkiye-AB ilişkileri ele alınmış ve Türkiye'nin güvenlik ve savunma stratejilerinde AB boyutu analiz edilmiştir. Bu açıdan yazar, her boyutuyla ortaya koyduğu güvenlik ve savunma politikalarını çok yönlü incelemektedir.

Kitabın yazım dili olan Türkçeye ek olarak, İngilizce ve özellikle Almanca kaynakların da kullanılması, Avrupa çalışması olduğu dikkate alınırsa, eserin bir diğer önemli yönüdür.

Kitap oldukça akıcı bir dilde yazılmıştır. Özellikle yazarın vurguları sayesinde akış, resmi bilgi yoğunluğuna ve girişteki kavramsal açıklama ve hukuki atıflara rağmen okuru sıkmadan

devamlılık sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Yazar, Belçika eski Dışişleri Bakanı Mark Eyskens'in "Avrupa Birliği ekonomik bir dev, siyasi cüce, askeri solucandır" cümlesinden yola çıkarak sorduğu soruyla, Avrupa'nın Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nın sorgulandığı ve oluşum sürecinin geldiği noktayı analiz etmektedir.

Kitabın kavramsal temelde ve siyasi oluşum süreci incelemesi olan kısımlarının konuyu açıklamak açısından gerekliliği, konu ile ilk kez tanışanlar açısından hem bir avantaj, hem de dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır. Avantajı hukuki ve siyasi boyutuyla anlatımı ve analizi desteklerken, geniş altyazılar zaman zaman okuyucunun bütünlükten uzaklaşmasına sebep olabilmektedir.

Yazar çalışmaya dair özeleştirisini, çalışmanın Avrupa Birliği'nin doğası gereği eksik (eski) kalmaya mahkûm olduğunu belirterek yapmıştır.

Yapılan tüm girişimlere rağmen, Avrupa Birliği ülkeleri arasında dış politikada ya da yaklaşım açısından ortaya çıkan farklılıklar sonucunda ortak bir güvenlik ve savunma gücü oluşturma açısından bütünlük sağlanamamaktadır. Bu durum savunma yapılarını geliştirmeye çalışan Avrupa devletlerini etkilediği gibi Avrupa güvenlik sisteminin NATO boyutunu da etkilemektedir. Özellikle Balkanlarda yaşananlar, Soğuk Savaş sonrası NATO temelinde ortaya çıkan evrim çalışmaları (Yeni Strateji Konsepti) ile çeşitli ortaklık politikaları oluşturulmaya çalışılmış ve buna ek olarak son dönem 'Arap Coğrafyası Hareketleri' sırasında ortaya çıkan farklılıkların yansımaları göz önüne alındığında hedefler gerçekleştirilemeyerek ertelenmiştir.

Sonuç olarak, son yıllarda hedefler belirlenerek ortak güvenlik atılımları ve antlaşmalar yapılmıştır. Buna rağmen Avrupa'nın siyasi birliğini klasik anlamda bir süper güce evrilerek ortak bir güvenlik-savunma gücü birliğine taşıması zor ve şimdiki halde 'olanaksız' olarak değerlendirilmektedir. Yazarın önemle vurguladığı bir diğer nokta, Türkiye'nin güvenlik ve savunma stratejilerini akılcı bir strateji ile takip ederek, AB ile somut mekanizmalar geliştirmesinin gerekliliğidir.

Bu çalışma, bütünsellik içinde boşluğa yer bırakmadan konuyu birçok boyutuyla ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmanın bir diğer önemi ise, güvenlik boyutunun birliğin tamamlanmasındaki önemine ek olarak, yakın coğrafyadaki güncel gelişmeler açısından da geleceğe ışık tutacak nitelikte olmasıdır.

Hazar VURAL
Yıldız Teknik Üniversitesi